

Стојан Срдих

Зимска башта

Ти, еј ти... да, да ти... Дођи...
Извол'те, господине капетане!
Идемо да прегледамо ону кућу.
Разумем, гос'н капетане.
Чувај се. Рат је. Чизме ти одјекују
асвалтом.

Разумем, гос'н капетане.

* * *

Која кућерина! Дворац! И све је
нестварно! Видим увеле руже и шим-
шир.

Ооо, добро си то запазио!

* * *

Пушку никад не одвајај од себе.
Она ти главу спасава!

Опростите! Нећу више.

Пссст. Не буди тако гласан.

Добро.

Ја ћу сада да уђем унутра, а ти ост-
тани у дворишту и добро пази. Можда
се неко крије иза бунара, оне тарабе,
или оног кукурузишта тамо.

* * *

Боже, први пут палим цигарету.
Нисам знао да овако пријају.

Дај и мени једну. Дообра! Зашто
ти глас подрхтава. Бојиш се?

Не. Можда је од цигара. Ово ми је
прва у животу.

Прва! Добро. Кућа је велика. Цео
вод ће унутра стати.

* * *

Двориште изгледа као љигави те-
пих од опалог лишћа, а тамо, на оној
лози виси сасушени црни грозд.

Шта то бунцаш!?

Овде нешто одвратно и болесно
смрди... Као неки леш.

Откуд ти знаш како смрде лешеви?

Овако смрде угинули пси, мачке и
храна у контејнерима.

Заиста тако смрди. Види да није ис-
под лишћа...

* * *

Човече, пажљиво разгрћи! Пази на
неку замку, мину... Ако је закачиш он-
да збогом.

Хвала на упозорењу, али само да не
наиђем на мртво дете; на његове мла-
де и незреле кости...

Рат је. Мораћеш и на то да се на-
викнеш.

Нема ништа. Ово је мирис земље мајке.

Које мајке!?

Ничије, ја онако.

* * *

Не скидај ранац са себе! Рат је, никако да схватиш.

Морам. Нека ме врелина и мука хватају. Знојим се.

Од цигарета?

Не.

Онда од страха. То је нормално.

* * *

Испод лишћа је заиста смрт... трулеж.

Новембар је.

Осећам да мирише прво иње.

Какво иње кад је врело као да је септембар!?

Ноћас ће снег!

Нема шансе, ведро је и претопло.

Нека је. Ведрина није знак доброг. Иза ње се увек крије киша.

Каква те је киша сада спопала!? Само нешто мудрујеш!

Киша метака, крви, суза, а онда ће пасти снег и све прекрити.

Не скидај тај ранац.

Морам. Гуши ме, стеже и земљи вуче... Хоћу...

Шта?

Да пограбуљам лишће и да направим врт од овог трулежног дворишта испред ове лепе куће.

О, лудо момче! Сада није време за зимске баште.

„Зимске баште!“ Дивно речено. Капетане, и кад је рат, време је за лепоту. Морам да нађем неке грабуље. Али, прво ћу да одрежем онај грозд, а после ћу да грабуљам.

Не играј се... Пушку у руке, а не грабуље... Страх се не разбија лепотом већ првим метком или гранатом која тресне крај тебе и кад се по теби разлије сопствена, другарска, или непријатељска крв.

Али, биће све лепо.

Слушај, ако ноћас падне снег као што си и рекао, онда ће све да буде бело, чисто... лепо.

Али ја баш због снега ово хоћу да урадим! Желео бих да он бео падне на чисту мајчицу земљу. Али, прво морам да одсечем овај грозд, да не упрља земљу кад је очистим.

Не можеш га одсећи... Одавде видимо, да је као камен чврст...

Зашто?

Зато што је грожђе у позну јесен коначно зрело. Слатко. Укусно... А петелка је јака, баш онако како треба. Знам то. И сам гајим лозу.

Као да говорите о жени.

Ех, сањам их...

Како можете, у оваквим тренуцима!?

* * *

Ова кућа је тако лепа.

Брига ме... Обојена је обичним белим кречом. Бела боја одаје.

Зашто смо је онда изабрали?

Има најбољи положај.

Зар нисте водили рачуна о њеној лепоти, и да је тај сегмент превагнуо ваше да се у њу сместимо?

Не. Рекох ти да нема лепоте у рату. Синко, смрт никад није лепа. Нису лепе рушевине, лешеви...

Како нису!? То је само промењено стање претходног облика...

Шта си бре ти?

Ништа... Сада само желим да средим ово двориште и да моји другови иду чистим стазама... Боже, ено грабуља! Како их до сада нисам видео?

Био си заузет лишћем, врућином која те спадала, ранцем, гроздом... Био си заузет свим и свачим. Ниси опажао праве ствари. Мораш на све да пазиш и да све видиш. Мораш да чујеш најмањи шум. То може бити метак који ти је упућен...

* * *

Остави ту трулеж, то лишће.

Не могу. Морам да завршим започето... Баш ће бити лепо. Ужасно је живети у смраду... Кад је чисто, онда је све лепше.

Море, прекини! Ми нисмо чистачи. Ми смо ратници. Ми смо борци... Кад пролеће дође, опет ће све да воња и све биће исто...

* * *

Војниче, стани мирно и баци грабуље. Ми смо пошли у рат да спречимо непријатеља да сеје смрт, тако што смо заузеле његове куће које нећемо да чистимо, али које ће да нам послуже за склониште... Јеси ли разумео?

Јесам! Жедан сам.

Захвати воде из оног бунара!

* * *

Шта би!?

Смрди до бола.

Значи да нас је одатле запахнуо смрад. Убацили су цркотину у бунар.

Ооо, како сам жедан, а воде нигде!

Зар немаш у чутурици?

Немам...

Онда поједи које зрно с оног грозда и угаси жеђ.

Не волим грозђе.

У рату се не бира... Узми или трпи, а ја идем да позовем остале. Да се сме-сте док још има дневне светлости.

Немојте да журите. Нисам почистио лишће, нисам направио врт. Још виси црни грозд.

* * *

Молиим!!! Ти плачеш.

Да. Због оне чапље тамо у пољу. Зар је не видите!? Не може да полети. Неко је оковао у гвожђе.

Оно је неки стрвинар. Престани да плачеш. Чујеш ли шта ти говорим?

Покушавам.

Не покушавај већ овог момента престани! Морам војску да позовем. Ако те виде уплаканог, биће свашта. Пашће им морал. Тако. Обриши се. На лицу си ти остали трагови од суза као да имаш шминку...

Па шест дана се нисмо умивали.

Умићеш се седмог, мислим сутра, ако падне твој снег. Идемо по њих. Још мало па ће забрана кретања. Нико не

сме да буде ван кућа. Пуца се на сва-кога.

Да... Док се ви вратите ја ћу да по-купим лишће, одсећи ћу грозд, а из бунара одстранити смрад.

Боље би ти било да стражариш и да пазиш на себе. непријатељ је само на поглед далеко. То је пушкет један. Сигуран сам да имају и снајпере са но-ћним нишаном. Води рачуна да не бу-деш мета. Будно стражари. Наравно, ако се не бојиш.

Ругате ми се. То је подло.

Не ругам се. Одох.

* * *

Добро сам пограбуљао. Ништа ни-је остало, а само онај црни грозд чека да га одсечем. Гле, утихнули су и то-пови. Опет ћу да запалим једну. Опија ме овај дим. Како тишина кратко тра-је!

* * *

Зашто сте све избацили из куће!?

Да можемо комотно да се смести-мо...

Избацили сте књиге и слике... Ужас!

Баш нас брига за тим!

Ако уметност није важна, шта је онда важно? Ратовати вреди само због уметности и културе.

Не. Ратује се због земље. Земљу треба сачувати. Она прави живот, а живот прави уметност.

* * *

Поче киша. Шта сам вам рекао.

Хајдемо под стреху... Не морамо да киснемо... И одавде се све добро види.

Не мичем се са овог места. Нећу због лишћа. Хоћу да гледам шта ће киша да му уради... Да ли ће постати блато?

Како хоћеш, а ја ипак одох да се мало испружим... Не знам кад сам. До-бро отвори очи. Води рачуна и о себи и о нама.

* * *

Нисте заспали?

Не могу. Навикао сам да спавам на ногама, а и пуши ми се... Склони се са те кише! Разболећеш се у сред рата.

Зар је важно како се умире?

Ти си потпуно луд!

Идем још ближе тараби. И тамо има нескупљеног лишћа.

Чим сване шаљем те у команду. Не желим те на савести. Не желим те мртвог на грабуљама.

Зар је важно кад сам мртав, како сам и где сам мртав?

Важно је. Смрт у рову или разнет гранатом је смрт војника и јунака.

Смешни сте. Смрт је смрт.

Не лупетај...

Можда је ваш страх јачи од мога?

Ја се не бојим и ја рат схватам као најскупљи патриотски посао.

* * *

Лепо је овде. Све је чисто, али ми је жао што је код тарабе остало још ли-шћа. Само да мрак овако брзо није пао и то бих покупио.

О, када ли ће да сване, па да те се решимо?

Како то мислите?

Сутра те враћам кући.

Не враћам се.

Богами хоћеш. Не могу ја да водимо рачуна само о теби и твојим сузама и страховима. Имам ја и других војника осим тебе.

Ја се не враћам. Ја знам што и остали. Ево, по овој киши могу да стражарим до бесвести.

* * *

Побогу, мислиш ли ти имало на себе? Мокар си до голе коже...

И књиге су мокре, и слике су мокре, и лишће је мокро, па ваљда могу и ја.

Можеш, али није то добро...

Није, али ја се осећам баш лепо... Скоро да разумем музику коју стварају капљице кише... Чини ми се као да нам се ругају и као да се смеју... Тачно. Баш се смеју... А чујеш ли оне капи које ударају у олук?

Да. Звонке су. А ове? Чујете ли и ове које ударају у јабукине гране и тако тихо шуморе?

Их, ја то одавно знам. Кишне капи су чудо. Личе на простор и на људе који падају.

Једино немају њихову боју.

Немају.

Знао сам ја да сте ви прави човек: само сте превише озбиљни и превише војник...

Морам. Рат је. Рат је...

* * *

Господине капетане, довео сам му смену.

Добро. Ти у кућу, суши се, а ти узми његово место!

Назад! Нећу!... Коракнете ли ка мени, пуцаћу. Ја нигде одавде не идем!

Добро! Уреду је. Спусти оружје.

Господине капетане не шалим се... Морам да почистим све ово и да чистог дворишта дочекам снег. Ноћас ће почети да пада.

* * *

Хвала богу... Нисам морао да пуцам...

* * *

Јеее, који тип!

Доста бре! Не лупетај!

* * *

Како лепо изгледа. Права зимска башта! Види ове стопе. Личе на велике цветове.

* * *

Добро је, погодили су га испод десне плећке.

Још је жив.

Снајпер, говорио сам му.

Ноћас су наши заузели град. Има много рањених...

Помози ми да га пренесемо до капије... Долази санитар.

БЕЛЕШКА О ПИСЦУ

Стојан Срдић, рођен је 1950. у Меденим Селиштима код Гламоча, бивша Босна и Херцеговина.

Објавио је десет књига песма, романа, приповедака, драма.

Има тридесетак снимљених и емитованих радио драма како на Радио Београду, тако и на другим радио станицама, бивше Југославије, као и у иностранству.

Београдско драмско позориште са великим успехом изводи једну његову позоришну драму.

Заступљен је у многим антологијама поезије и прозе.

Известан број радио и позоришних драма је преведен на неколико страних језика.

Добитник је многих награда и признања за своје уметничко стваралаштво.

Живи и ради у Београду.

Мушкарац чисти нафтни отпад у Лионингу